

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologis analys och C14-provtagning av näver och träkol, rester från golvplank i källare, Färlöv 21:1

Linderson, Hans

2014

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Linderson, H. (2014). *Dendrokronologis analys och C14-provtagning av näver och träkol, rester från golvplank i källare, Färlöv 21:1*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2014:58). Lund University.

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

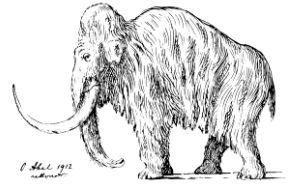
Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

01 oktober. 2014

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2014:58B

Hans Linderson

**DENDROKRONOLOGISK ANALYS OCH C14-PROVTAGNING AV NÄVER
OCH TRÄKOL, RESTER FRÅN GOLVPLANK I KÄLLARE, FÄRLÖV 21:1****Uppdragsgivare:** Mia Allsten, Högskolan Kristianstad, 291 88 Kristianstad (kontaktperson
Joachim.Regnell@HKR.se)**Område:** Skåne- N Kristianstad **Prov nr:** 69523-26 **Antal vedkol+näver** 5+1**Dendrokronologiskt objekt:** Utgrävning medeltida stenhus Färlöv 21:1**Resultat:**

Prov nummer	Dendro nr:	Prov dokumentation V=stockVarv från taket	Träd- slag	Antal år; 3 radier om inget annat anges	Splint Sp Bark B VankantW	Datering av yttersta års- ring i provet AD	Beräknat Fällningsår E=efter V(vinterhalv- året)
1	69523	Källare golvplank?	Ek	35;3	Sp?	1282*	E 1292
2	69524	Källare golvplank?***	Ek	46;3	Sp?	1279*	E 1289
3	69525	Källare golvplank?	Ek	34;1	Sp?	1282*	E 1292
4	69526	Källare golvplank?	Ek	21;1	Ej sp	Ej daterad	-
5	-	Källare plank/underlag	Bok	41	Ej W	Ej daterad	-
6	-	Näver C14-uttag**	Björk			1260-1390	1260-1390

**Prov 2(egenålder <70 år) och 6 (egenålder 10 år)har tagits ut prover för C14-analys

Kommentarer till ovanstående tabell Korsdatering med referens-kronologier*

Proverna 1-4 består av ek-stamvirke, vilka är analyserade dendrokronologiskt. Prov 1-3 korsdateras så att en tidsserie på 55 år har bildats. För en säker datering är 55 år en kort tidsserie. Men korrelationerna är så höga och passningen så god att dateringen är mycket nära vetenskaplig säkerhet.

Bestämningen av fällningsår, prov 1-3

För att få säsongsexakt bestämning av avverkningen behövs bark eller vankant i proven, dessa saknas. För att få en noggrannhet på plus/minus sju år behövs splint (savved) som uppträder i de yttersta årsringarna (10-24 år). Det finns en misstanke om att splint är närvarande men detta är inte helt säkert. Två av proverna är med säkerhet tagna från olika träd (troligen alla tre). Att de får så pass lika datering av yttersta årsring tyder på att vankanten eller kärnved/splint- gränsen ligger nära den yttersta årsringen. I tabellen ovan har jag antagit att splinten inte finns med i proven och måste läggas till yttersta daterade årsring. Om splinten finns med i prov 1, blir datering "efter 1282" etc. Splinten kan vara svår att notera i kol, den kan många gånger vara bortbilad av timmermannen och den är därtill mer lättroderad. Jag väljer därför betrakta den som saknad i proven.

Slutsats om den dendrokronologiska dateringen

Med de svagheterna i underlaget i minnet så är min bedömning att **virket är avverkat efter år 1292, mest troligt under åren 1292-1350**. Virket är tätvuxet och årsringarnas variation är jämn och kontinuerlig utan plötsliga förändringar så som den uppträder i slutna skog med passiv gallring (virkesuttag av svagväxande eller döda träd och grenar). Proveniensen är sannolikt lokal, de kronologier, Lund och Köpenhamn, som daterar bäst antyder sannolikt de senares källort.

C14-datering av björknäver i anslutning till källarens golvplank.

Dateras **1260-1390 AD**(95,4%) (695±30)(1260-1310 73,2%), vilket styrker den dendrokronologiska dateringens säkerhet.

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendronummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarved) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

Faktura framställs senare av Lunds Universitet.

Mätresultaten kommer att bevaras på laboratoriet och utnyttjas i universitetets forskning.

Proverna kommer att ingå i RAÄ´s arkiv och förvaltas av laboratoriet

Kompetterande prover insända inom ett år debiteras endast provkostnaden

Med hälsning och önskan om fortsatt samarbete

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare

Lunds Universitet

Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund

E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se, Tel: 046-2227891